

Yeni bir Troyka ile Suriye Sorununu Çözmek

Prof.Dr. Sema Kalaycıođlu

Güç, yetki, etki ve sorumluluk paylaşımında temeli sağlam bir Troyka (triumvira-üçlü koalisyon), sıradan yurtiçi politika uygulamalarında, uzlaşmayla üstesinden gelinmesi gereken her zorluğu yenabilir. Ancak eğer, troyka, aynı ülkenin farklı çıkar grupları yerine, farklı farklı ülkelerden oluşuyorsa, üç ülke, güç ve koz dengeleri açısından farklı siklette, amaçlar açısından da farklı farklı çıkar ve heveslerin peşindeyse, o zaman ya arzulanan amaç gerçekleşmez veya troyka'yı oluşturan taraflardan bazısı, ya lideri izler, veya zaman içinde diğerlerinden yolunu ayırarak, girişimin akim kalmasına neden olur. Şimdi bunları belirttikten sonra, Stefan de Mistura başkanlığında suret-i haktan toplanan Cenevre insiyatifine paralel olarak oluşturulan **Rusya, İnan Türkiye "garantör"lük** troyka'sının Suriye'nin halas ve bekası açısından yakalayabileceği başarı şansına yakından bakalım.

Troyka'ya Alışık bir Rusya, Garantör'lüğe Alışık bir Türkiye

Rusya, Sovyetler Birliđi döneminden beri zor geçiş dönemlerinde, ulusal politikada troyka deneyimine alışık. Rus siyasi kültüründe, daima bir demokrasi açığı olsa bile, demek ki zor zamanlarda uzlaşma ve gemiyi sığ bir limana uzlaşarak yaklaştırma kültürü mevcut¹.

Türkiye'nin ise yurt içinde koalisyon veya kollektif yönetim karnesi genellikle zayıflarla dolu. Buna mukabil, 1960 yılından bu yana, Kıbrıs sorununa Londra-Zürich anlaşmalarının yarattığı garantörlük müessesesi uyarınca garantör². Orada da bir troyka(triumvira) var. **İngiltere, Yunanistan ve Türkiye**. Her ne kadar bu üçlü, garantör sıfatına rağmen ortalığı ateşe veren Yunanistan ve yine aynı sıfatla 1974 müdahalesini gerçekleştirip adayı ikiye ayıran Türkiye ile bugünlere kadar gelmiş olsa bile, Kıbrıs meselesinin hala çözülememiş olması, uzlaşmaz ada halkı ve yönetimleri kadar, **garantörlerin de başarısızlığı**.

Acemi Ne Demek?

Acem bilindiği gibi Arapça bir kelime olup, genel olarak, Arap olmayan herkes, özel olarak da Arap'ların pek haz etmediği İnan ve İnanlılar için kullanılır. "**Acemi**" yaptığı işi bilmeyen, yeni öğrenmeye başlayan anlamında kullanılsa bile, aslında yine Arapca bilmeyen veya eğitim ve

¹ 1953 de Stalin'in ölümünden sonra, Beria, Molotof ve Malenkof, Khrushev'in görevden alınmasından sonra 1964 ve 1977 arasında ise Kosigin, Brezhnev ve önce Mikoyan, sonra Podgorny kollektif bir liderlikle yönetimi koca Sovyet gemisini karaya oturtmadan, menziline ilerletebilmişlerdir.

² 1959 da imzalanan Zürih ve Londra anlaşmaları ile İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'nin garantörlüğünde Kıbrıs Federal Cumhuriyeti kurulmuştur.

öğrenim için yabancı bir ülkeye giden insan veya gidilen ülke, genellikle de İran için kullanılır. “Yekpare Acem mülkü”nü İstanbul’a feda etmeye hazır Nedim’in kastı elbette İran’dı. “Acemi er” ise askere alınan yeni yetme değil midir? İşte konu troyka, kollektif yönetim veya garantörlük müessesine gelince, İran’ın durumu aynı linguistik temeli ile oydaşıklık göstermektedir. **Evet İran Suriye meselesinde deneyimli bir taraf, güvenilir bir arkadır. Ama ortak yönetime “acemidir”.**

Keçinin Can, Kasabın Et Derdinde Olduğu bir Açık Mezbaha: Suriye

“Yapa yapa öğrenmeye (learning by doing) takat mı var? İşte Suriye’de yaşanan facianın buna tahammülü ve zamanı yok. **İran öğrenecek de, Türkiye çabalayacak da, Rusya hepsini suya götürüp susuz getirecek de....** Halep insanların bir can derdinde olduğu bir yer. Taş üstünde taş, dalda yeşil yaprak kalmamış. Kim bekleyecek, yonca bitsin de keçi beslensin diye şimdi? Açıkçası, Bu yeni troyka, iyi ve yönetir, yönetebilir bir troyka değil. Çıkar çatışması kaçınılmaz veya mutlak ubudiyet özllikle Türkiye için mecburiyet. Deneyim sahibi Rusya, amacından, yarı deneyimli Türkiye seçiminden, İran ise konumundan dolayı, Astana toplantıları da yeni troyka’nın Suriye meselesini oyaladığı bir başka coğrafya olabilir. Vay Suriye’nin haline. Çözüm için tek ihtimal, Rus istk ve taleplerinin yerine getirilmesinde.

Halep’i Boşaltmak bir Zor, Doldurmak Binbir Zor

Moskova Deklarasyonu adım adım Suriye krizini çözeceğini iddia ediyor. Evet, o işe yaramaz **“de Mistura”** komisyonuna atılan bu çalım, yerinde. Ama bir ateşkesi garanti edemeyen taraflar, barışı nasıl garanti edecekler? Halep’in boşaltılması belki önemli bir adım. Ama ya yeniden doldurulması? Orada korkarım, aynı tarafta yeralan İran ve Rusya’nın söz üstünlüğü olacak. Türkiye ise izleyen, kabul eden taraf. Sahada TSK olacak elbet. Ama Rus ve İran güçlerine destek olarak.

Ateş Kes mi? Ateş Kıs mı?

“Sonunda en iyi çözüm siyasi çözüm” diyecektik de, niye bu mecralara kadar geldik? Halep dışında ateşkesin temini için önce ateşi nasıl kısacağız? El Bab’a yürüyüp, girerken bu nasıl yapılacak? Rusya ve İran’ın iznine tabi bir yürüyüşün sonu nereye varacak? Türkiye’nin çıkarı, riski ve Suriye’deki meşruiyeti garantörlük sıfatı ile hangi noktaya gelmiş durumda? Zaten “ateşkes, DAİŞ ve Nusra’ya karşı değil” deniyor. Tozun dumana, kanın gözyaşına karıştığı yerde bunları ayırmak ne kadar mümkün? Suriye’nin her yerinde niye o kadar ocak söndü? Değer miydi bu kadar zaman, bu kadar dayatmaya?

Türkiye garantör olarak, mücbir nedenlerle 1974 de Kıbrıs’ı ikiye böldü çıktı. Suriye’de garantör olarak ne yapabileceğini sanıyor? Artık o ülkede insanlar, toprak bütünlüğü içinde yaşayabilirler mi? Evet Türkiye bölünmesini istemiyor. Zaten Esat da istemiyordu. Rusya ve İran’da istemiyor.

Satıhta troyka'nın uzlaşma hattı buradan geçiyor. Ama, dış güçler için, "böl ve yönet" daima daha kolay değil mi?

Artık "Sayd-ı Hayalat ile Meşgul" Olmamak için bir Adım

Yeni Troyka için atılan imza, Suriye'de, Türkiye için bir dönemi kapadı. Suriye'nin bağımsızlığına, egemenliğine, birlik ve toprak bütünlüğüne saygılı olacağını beyan ettikten sonra artık Esat ile el sıkma zamanı da gelmiştir. Artık Esat'ın gitmesi için dayatma olmaz. Bu noktaya gelecektik de neden daha önce bunların olacağını göremedik?

Ama çok yazık Suriye artık Rusya ve İran'a teslim edilmiştir. Türkiye kendi hesabına zevahiri kurtarmak çabasındadır. Üç- dört yerleşim yerindeki insanları tahliye etmek için işbirliği içinde olacak. O yerlerden biri İran için önemli olan Zabadani. Bu işi orada Türkiye'ye bırakır mı Acem?

Astana'da bir de Türkiye'ye de sadece, DAİŞ ve Nusra'ya karşı mücadele edileceğine dair yemin ettirdiler. Yani ÖSO ile Esat'a karşı savaşılamaz. Bu ise Troyka'nın veya troyka'nın etkin sesinin Suriye muhalefetine vurduğu bir başka darbe.